

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
lesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

IX. De Mißis priuatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

imposturam. Nam Augustinus in locis à Kemnitio citatis, non relinquit in medio tanquam rem incertam, an Sancti nos iuuent, sintque nostri intercessores, & aduocati, & vt tales, à nobis inuocandi; sed solum quomodo nos iuuet, quando miracula apud eorum sepulchra fiunt. Ambigit enim Augustinus, an id fiat opera Angelorum, an per ipsos Martyrum spiritus, an alio modo; atque hoc in medio relicto, asserit rem esse indubitam, quod à Sanctis iuuentur, qui illos inuocāt. Nam lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 8. probat hoc ipsum innumera- bilibus fermè exemplis, quæ certissima esse asserit.

SEXTVM caput nõ eger alia refutatione; nescio enim quis non videat, quantum præiudicium causæ suæ Kemnitius fecerit, cum tam aperte reprehendere ausus est quatuor illos Ecclesiæ Græcæ, & Latinæ columnas, Basilium, Nazianzenum, Hieronymum, & Augustinum.

SEPTIMVM caput falsissimum esse patet ex testimoniis à nobis citatis, Cyrilli, Basilij, Chrysostomi, & Augustini, qui apertissimè scribunt, in sacrificio altaris peti à Deo Sancto- rum intercessionem. Quanto enim mendacio postremis tem- poribus fabricatum fuisse fingitur, quod ante annos M. C. C. in vsu Ecclesiæ Catholicæ fuit?

CAPVT NONVM.

De Missis priuatis.

SEQVITVR controuersia de Missa priuata, de qua post Lutherum scripserunt Brentius in Confessione VVirtembergensi, cap. de Eucharistia, & Kem- nitius in 2. parte Exam. pag. 858. & sequentibus, & Philippus tum in Confess. August. tum in Apologia in articulo de Missa. Quam controuersiam ita tractabimus, vt P R I MVM doceamus sex modis posse Missam dici priuatam, & omnibus modis esse licitam. Deinde obiectiones aduersario- rum refellamus.

Igitur P R I M O dici potest Missa priuata ratione loci; quæ enim celebrantur in priuato aliquo oratorio, seu sacello, dici possunt priuata, si comparentur ad eas, quæ celebrantur in publico templo. Ac de his non est magna controuersia: nam etiamsi aduersarij eas Missas odiosè traducant, & angulares per contumeliam vocent; tamen habemus de his exempla manifestissima antiquitatis. Nam in primis Dominus pri-
mam

mam Missam instituit, ac celebrauit in priuata domo: & stolam inuitò frangebant circa domos panem, Actor. 2. ac de sancti Pontifices tempore persequutionis, non in domibus tantum priuatis, sed etiam in cryptis, & foraminibus: & sacra faciebant: immò S. Lucianus in carcere sacrificauit, & suo ipsius pectore pro altari vsus est, cum iaceret oculis catenis, nec erigere seipsum posset. Refert id Nicephorus 8. historię, cap. 31.

Nec solum ob persequutiones, sed etiam aliis de causis quando veteres in priuatis locis sacrificia offerebant. Gregorium NAZIANZENVM in exigua cellula extructo oratorio, quod erat factum ibidem, Sozomenus testatur, lib. 7. hist. cap. 4. locum Kemnitius etiam citat. S. AMBROSIVS, teste Paulino in vita ipsius, in domo clarissimę cuiusdam scemine ab eum gatus, sacrificium obtulit. S. AVGVSTINVS lib. 22. de ciuitate Dei, cap. 8. testatur quendam e suis presbyteris in domo sacrificium corporis, & sanguinis Domini obtulisse. TERTULLIANVS in hist. religiosa, cap. 20. scribit, se in cellula Basilide anachoretę sacra mysteria celebrasse. GREGORIVS homilias in Euagelia, scribit Cassium Narniensem Episcopum, qui sanctissimum, aliquando in Episcopij oratorio Missam celebrasse, quod videlicet ad Ecclesiam morbo impeditus de templo non valeret. & lib. 5. epist. 43. ad Ioannem Syracusanum Episcopum, iubet vt non prohibeat in domo Venantij presbyteri Missas celebrari. S. IOANNES Eleemosynarius, vt in eius epistola scribit Leontius, cum populũ de Ecclesia egredi videret, quod tẽpore sacra celebrabat, ad illos conuersus ait: *Ego filij presbyteri vos ad Ecclesiam descendo, nam mihi ipse in Episcopo Missam celebrare poteram.* Deniq; (vt alia exẽpla pretermittam) Ioannes MASCEVS in historia de Barlaam, & Iosaphat, scribit, quod Barlaam presbyterum fuisse, & in sua cellula, solopente Iosaphat, Missę sacrificium offerre solitum.

SECUNDO Missa priuata dici potest à tempore, vt postea dicitur, quę festis diebus, priuata, quę profestis celebratur, quęquam aduersarij non nisi raro admodum, ac ferè tantum in Dominicis, aut maioribus festis sacram Cœnam faciant, tamen non apertè reprehendunt vsu Missę quotidianę, quę certè nullo modo reprehendi potest. Nam IN PRIMIS, quę iuge sacrificium appellatur, Danielis 12. quia iugiter, & quotidianè celebrari deberet.

DIN

DEINDE negari non potest, quin olim singulis diebus in multis locis Missæ celebrarentur. Nam CASSIVS singulis diebus Missam celebrabat, teste Gregorio loco citato, homilia 37. AVGVSTINVS epistola vicesima tertia, dicit Christum semel in cruce immolatum, omni die in Sacramento populis immolari. CHRYSOSTOMVS homilia tertia in epistolam ad Ephes. scribit, quotidianam oblationem suo tempore fieri solitam. HIERONYMVS in caput primum ad Titum dicit, sacerdotes quotidie pro peccatis populi, ac suis sacrificare. HYPPOLITVS Martyr in orat. de Antichristo, scribit Christum in die Iudicij dicturum: *Venite Pontifices, qui preciosum corpus meum quotidie immolastis*. Denique sanctus ANDREAS, vt in eius historia legimus, singulis diebus agnatum immaculatum sacrificabat. Sed neque de hac re iam aduersarij multum laborant.

TERTIO dici potest Missa priuata à fine, quia nimirum pro aliquo particulari homine, vel negotio celebretur, vt pro hoc vel illo defuncto; pro ista, vel illa necessitate. Et quidem si Missa aliqua vni soli applicaretur, excludendo omnes alios homines, tum verè priuata dici posset: sed talis nulla est, aut fuit vnquam in Ecclesia. Nam omnis Missa offertur à Ministro publico, & publico nomine pro tota Ecclesia, tum quæ in terris, tum quæ in cælis, vel in purgatorio est: nam horum omnium in qualibet Missa mentio habetur. Si autem Missa applicetur vni peculiariter, sic tamen vt non excludantur ceteri; tum priuata Missa dici poterit, & erit, si comparetur ad alias, quæ nulli particulari applicantur.

Neq; dubium est, eiusmodi Missas priuatas fuisse in vsu antiquæ Ecclesiæ, & licitas esse. Nam in Testamento veteri sacrificia fiebant plurima pro particularibus. Leuitici 4. & 5. præscribuntur sacrificia pro sacerdote, pro principe, pro quolibet priuato, pro synagoga. Iob 1. habemus sacrificium pro filiis Iob. & Iob 42. sacrificium pro amicis Iob. 2. Machab. 3. pro Heliodoro.

In Testamento nouo Missæ in natalitijs Sanctorum, quas supra defendimus, omnes erant priuatae hoc tertio modo: & habemus insigne exemplū, præter ea quæ supra allata sunt, apud Bedam libro 4. historiae, cap. 14. vbi sancti Apostoli Petrus, & Paulus cuidam apparentes, iusserunt Missas celebrari in die sancti Osvaldi Regis, in memoriam eiusdem
sancti

sancti Osvaldi, & visionem illam fuisse verissimam
 ste patuit ex mirabili euentu rerum, quas iudem Apo-
 turas prædixerant. Pari ratione Missæ pro defunctis, &
 rimùm particulares erant, & priuatæ: sic enim scribitur
 STINVS de obitu matris suæ lib. 9. Confess. cap. 12. *Can-*
retur pro ea sacrificium precij nostri, iam in xia sepul-
posito cadauere, &c. Denique sacrificium illud à presby-
 eiusdem Augustini oblatum pro liberatione domus à de-
 num vexatione, lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 8. & alia id gene-
 ne dubio priuata erant, nec reprehendi possunt, nisi con-
 tiquitas reprehendatur.

QVARTO Missa priuata dici potest à paucitate
 qui interfunt, vt dicatur publica, quæ fit coram populo,
 lis est Missa quæ dici solet Parochialis, vel Conuentualis
 non celebratur, nisi populus adsit: priuata autem, ad
 non expectatur populus, sed pro arbitrio sacerdotis habet
 siue multi adsint, siue pauci. Has Missas ita priuatas au-
 rij non rarò reprehendere solent. Certè Philippus in Ap-
 gia Confess. accersit hinc inde argumenta, vt probet, non
 bere fieri nisi vnam Missam, nimirum eam cui populus
 fit: tamen alij ex aduersariis non volunt de hac re con-
 re. Nam Brentius in Confess. VVirtemberg. cap. de Euc-
 stia, contentus est, vt Missa celebretur si duo vt minimè
 sint, vnus qui consecret & ministret Sacramentum, &
 cui porrigatur. Et hoc ipsum probant testimonia allata
 Missis priuatis ratione loci; & de his Missis priuatis loquitur
 S. Gregorius lib. 4. epist. 43. ad Castorium, vbi prohibet in
 nasterio fieri Missas publicas, ne, vt ipse dicit, in secculis
 uorum Dei fiant conuentus populares. Ex quo loco colli-
 tur Missas publicas vocari, quibus interest populi multum
 priuatas autem, quæ sine conuentu populi intra Monasteria
 vel alibi celebrantur.

Quare fallitur apertissimè Melanchthon in Ap-
 Confess. cum dicit, ante Gregorij tempora nullam fieri
 tionem priuatarum Missarum. Nam si apud Gregorium
 uatæ Missæ censentur, quæ celebrantur absque populi
 uentu, vt ex hoc loco perspicuum est; Missa priuata trus
 dicta est à presbytero Augustini in domo rustica, ipso testis
 22. ciuit. cap. 8. & ab Ambrosio in domo cuiusdam mar-
 Romæ, teste Paulino, & à Theodoro, in cellula S. Mar-
 Lucæ

Luciano in carcere ; immò ab Apostolis cùm circa domos frangebant panem , vt supra citauimus : & ab ipso Christo , qui non conuocauit populum , sed tantùm primarios discipulos duodecim.

QVINTO Missæ priuatæ dici possunt , quæ dicuntur in eodem templo , eodem die , præter vnã . Nam vna tantùm solet esse Missa publica , & solennis , quæ dicitur in summo altari ; ceteræ quæ dicuntur in minoribus altaribus eodem die , priuatæ dici possunt , licet multi interdum adsint auditores . Et quidem hanc multiplicationem Missarum valde oderunt , ac reprehendunt omnes aduersarij . Sed nos probamus licitam esse , PRIMVM ex Testamento veteri , in quo plurima offerrebantur sacrificia eodem die , & loco .

SECUNDO multi erant in eadem Ecclesia sacerdotes : nam tempore S. Cornelij Papæ Romæ erant quadraginta Presbyteri , vt ipse scribit ad Fabium , teste Eusebio lib. 6. hist. cap. 33 . ac deinceps semper magis , ac magis creuit sacerdotũ multitudo . Multi autẽ quotidie celebrabãt : ergo vel omnes alij cessabant à sacrificio offerẽdo , vel multi eodem die , & loco sacrificabant . Fuisse autem , qui quotidie sacrificiũ offerrent , dubitari nõ potest ; id enim perspicuũ est ex testimoniis supra citatis , vbi egimus de Missa priuata ex parte temporis .

TERTIO idem probat testimonium supra allatum ex Beda lib. 4. hist. cap. 14 . ibi enim Apostoli præcipiunt in die S. Osvaldi celebrari Missas per omnia Monasterij oratoria . Simile est quod scribit Eusebius lib. 4. cap. 45 . de vita Constantini , Episcopos inuitatos ad templi dedicationem , incruentis sacrificiis Deo oblati , diem festum celebrasse .

QUARTO idem probat antiquissima consuetudo , quæ est in Ecclesia , vt in die natalis Domini singuli sacerdotes Missæ sacrificium ter offerant , cuius ritus meminit Gregorius in homilia de natali Domini , & ante eum Telephorus in epistola decretali . Quod si potest vnus sacerdos vno in loco ter sacrificium eodem die offerre , cur non poterunt multi singula offerre sacrificia ?

QVINTO idem probat altarium multitudo in eadem Ecclesia . AMBROSIVS epistola 33 . *Irruere in altaria* , &c . & loquitur de vna Basilica . GREGORIVS lib. 5 . epist. 50 . ad Palladium , scribit in vna Ecclesia tredecim altaria fuisse . & GUILIELMVS Abbas in vita S. Bernardi lib. 1 . cap. 12 . in Ecclesia

Cccc Monasterio

Monasterij S. Bernardi fuisse tria altaria, vnum in memore B. Virginis, alterum S. Laurentij, tertium S. Benedicti. Vnde etiam Petrum Damiani initio vitæ S. Romualdi. Quoties tamen tot altaria, si semel tantum in die sacrificium offerretur in vna Ecclesia?

DENIQUE PROSPER in libro de prædicationibus duodecim temporis, cap. 6. scribit, bis intra paucas horas vno in loco sacrificium oblatum. LEO epistol. 81. ad Dioscorum, meminit vt Alexandriae seruetur Romanus ritus de iterando sacrificio eodem die.

VLTIMO priuata Missa dici posset, in qua solus sacerdos communicat: & hæc est Missa priuata, de qua potissimum vniuersarij altercantur, & quam nullo modo admittunt. Sed licitã esse, probatur PRIMO ratione Concilij Tridentini, sess. 21. cap. 6. quæ talis est. Missæ, in quibus solus sacerdos communicat, etiam si priuatæ dici possent, ratione communicantium sacramentaliter, tamen absolute nõ priuatæ, sed publicæ, & communes sunt; ergo nõ debent vt priuatæ reici, & dånari. Antecedens probatur à Cõcilio dupliciter. PRIMO, quia in ciuitatibus Missis sæpe multi cõmunicant spiritualiter, pinde fructus publici, & cõmunis: & per hoc etiam Missa est ex hæc publicæ, & communis. SECVNDO, quia sacerdos publicus Minister, & pro tota Ecclesia sacrificium offert.

Hanc totam rationem refellere conatus est Kenan pagin. 868. & sequentibus: sed non tam rationem Concilij futauit, quàm se mendacem, & ineptum demonstrauit. PRIMO, miratur cur Concilium audeat vocare has Missas communes, & negare esse priuatas, cum per multas annotationes sint à Catholicis appellatæ priuatæ, & cum apud Gregorium in Registro crebra fiat mentio priuatæ Missæ; & in Glossa in Canonem, & hoc attendendum, de consecratione altaris eas priuatas appeller.

AT QUI hoc torum est mēdaciū: nam apud Gregorium nusquam exstat vocabulum Missæ priuatæ. Exstat quidem etiam mel vocabulum Missæ publicæ lib. 4. epistol. 43. sed vt supradiximus, non vocat publicas Gregorius, in quibus cõmunicatur, sed in quibus adest populi multitudo: & iis opponit Missas, in quibus non adest populus, siue in iis cõmunicatur qui, siue nulli. Eodem modo accipitur vocabulū Missæ publicæ, & peculiaris, seu priuatæ in Canone, & in glossa citata.

SECUNDO, Kemnitiuſ oppugnat argumentum Concilij ductum à ſpirituale Communionem: & quia non poterat negare ſpiritualem Communionem, affingit nouo mendacio ipſi Concilio, quod affirmauerit per ſpiritualem communionem ſatiſfieri inſtitutioni, & præcepto Chriſti de ſumenda Euchariftia.

SED nihil eiufmodi in Concilio reperitur: immò ſeſſ. 13. can. 9. Concilium docet teneri fideles adultos ſaltem ſemel in anno ad Communionem Sacramentalē, nimirum, vt eo modo ſatiſfaciant Chriſti inſtitutioni, & præcepto.

TERTIO, oppugnat alterum argumentū Concilij, ſumptum ex eo quod ſacerdos eſt publicus Miniſter, ac dicit argumentū non valere, quoniam Miniſter verbi, eſt etiā publicus Miniſter, & tamen non poteſt concionari niſi populo præſente; & qui baptizat eſt publicus Miniſter, & tamen non poteſt baptizare niſi aliquis adſit baptizandus.

SED hæ ſunt meræ ineptiæ. Aliter enim eſt ſacerdos Miniſter publicus ſacrificando, aliter concionando, & Sacramēta miniſtrando. Nam ſacrificando dirigit actionem ſuam ad Deum pro populo; concionando, & Sacramenta miniſtrando, dirigit actionem ſuam ad populum propter Deum.

Et hinc naſcitur ALIA ratio ex natura ſacrificij. Nam ſi aduerſarij concederent Miſſam non ſolū eſſe Sacramentum, ſed etiam ſacrificium, fortaffe in hac re facile conuenirent: ſiquidem ad ſacrificium, vt ſacrificium eſt, nihil refert, ſi multi, vel pauci, vel nulli interſint aut communicent, cū ſacrificium offeratur Deo pro populo; poteſt enim ſacerdos pro populo offerre, etiam ſi populus nec adſit, nec communicet. Et confirmatur ex lege veteri; cū enim ſacrificia offerebantur pro peccato, nihil inde māducabat is, pro quo offerebatur, vt patet Leuit. 6. & 7. & tamen illi proderat. Et confirmatur ruruſ à ſimili: nam ſacrificium ſimile eſt orationi, vt ſuprà diximus, immò eſt quædam realis, & efficaciffima oratio. Porro orationem prodeſſe ei, pro quo fit, etiam ſi ille non adſit, nec ſciat quid agatur, certum & exploratum eſt.

TERTIO probatur ex cōſuetudine veterum. Nam etiam ſi nuſquam expreſſè legamus à veteribus oblatum ſacrificium ſine Communionem alicuius, vel aliquorum, præter ipſum ſacerdotem: tamen id poſſumus ex coniecturis facile colligere.

PRIMA coniectura ex Concilio NANNETENSI, cap. 30. quod

quod citatur ab Iuone in decret. parte 3. cap. 70. vbi dicitur presbyteri non celebrare soli Missam, nisi habeant alium vnum secum, qui respondeat. Ex quo intelligimus quod plane solos celebrare solitos Missæ sacrificium; & proinde communicantibus. Item ex Concilio TOLETANO canon. 5. vbi grauiter reprehenduntur quidam sacerdotes, qui sacrificium offerentes non communicabant: *Quale enim sacrificium, illud sacrificium, cui nec ipse sacrificans participasse dignoscitur?* Quæ verba satis aperte indicant, in eodem sacrificio nullum omnino fuisse, qui communicaret. Idem Concilium non requirit, nisi vt sacerdos ipse communicet: proinde admittit tanquam rata, & vt apparet, in sacrificiis, in quibus solus communicat sacerdos. Est autem Concilium ante annos circiter C M. celebratum.

SECUNDA coniectura. Quidam iniriabantur sacrificiis, que vlla certa procuratione animarum, qui proinde non poterant vlli Sacramentum administrare, & tamen sine Missis celebrabant. Exemplum habemus in sancto Nolano, qui presbyter ordinatus fuit, vt ipse scribit stol. 6. ad Seuerum, in sacerdotium Domini, sed nulli Ecclesiæ alligatus.

TERTIA coniectura. Plurimi sacerdotes quoties celebrabant, vt supra ostendimus, & tamen populus in multis casibus admodum communicabat, vt vel ex illa quætionem CHRYSOSTOMI cognosci potest, quæ habetur in boetio epist. ad Ephes. *Frustra, inquit, habetur quotidiana communicatio, cum nemo sit, qui simul participet.* Et homil. 17. in epistolam Hebræ. scribit, plurimos tantum semel in anno ad Sacramenti Communionem accessisse. AMBROSIVS etiam lib. 5. de Sacramentis, cap. 4. dicit, Græcos post annum communicare solere.

QUARTA coniectura. Multa sacra fiebant pro causis particulari, vt non sit vlllo modo verisimile, ministrantibus se Communionem in eiusmodi sacris: vt exempli causa scribit Augustinus lib. 9. Confess. cap. 12. oblatum sacrificium pro matre sua, caduere iuxta sepulchrum constituto: & scribit lib. 22. ciuit. cap. 8. vnum e suis presbyteris sacrificium obtulisse in domo rustica, ad eandem domum à malignorum spirituum vexatione liberandam. Sed adnectenda sunt argumenta soluamus.